

Modern History Archives
Archiw Najnowszej Historii
Fond Filia sprawa 2017

Менск

4 чэрвеня 1979 г.

Размова не за круглым сталом
у кабінце галоўнага рэдактара газеты "Літаратура і мастацтва"
Алеся Асіпенкі

Генадзь Сакалоў, мастацтвазнаўца: Алесь Харытонавіч, мы зайшлі да вас, каб высветліць, чаму ЛІМ адмовіўся надрукаваць мой матэрыял пра дзейнасць эстрадных харэаграфічных ансамбляў? Вы памятаеце мой артыкул? Там ішла гаворка пра захаванне і развіццё нацыянальнай харэаграфічнай пластыкі і характару беларускага танца.

Асіпенка: Я памятаю. Але ў такой форме, як вы напісалі, мы не можам надрукаваць... Трэба выкласці вашы меркаванні ў форме артыкулаў, што звычайна ў нас друкуюцца.

Сакалоў: Хацелася б усё ж ведаць, якія канкрэтна ў вас ёсць заўвагі?

Асіпенка: Заўвагі... ну, якія заўвагі?... Трэба перапісаць увесь артыкул. Выкінуць гэтых "скептыка", "аптыміста", бо невядома, ад імя каго выказваеце думкі...

Лявон Ліпень, мастацтвазнаўца: Але ці згодны вы захаваць сутнасць матэрыялу Сакалова, бо ўрэшце, вы ж разумееце, справа тут не ў форме выказвання?..

Асіпенка: Ну так, так... Я ж выдатна бачу накіраванасць вашага артыкула...

Ліпень: Алесь Харытонавіч, мне хацелася б ведаць вашу думку наконт прапановы арганізаваць на старонках ЛіМа абмеркавання эстэтычнай праблемы нацыянальнай своеасаблівасці ў беларускім савецкім мастацтве. У прыватнасці, у кінамастацтве.

Асіпенка: А што вам не падабаецца ў нашым кінамастацтве?

Ліпень: Ці разумеце, карыстаючыся крытэрыямі марксісцка-ленінскай эстэтыкі, прадукцыю кінастудыі "Беларусьфільм" немагчыма лічыць здабыткам беларускага кінамастацтва. Адсутнічае занадта многа нацыянальных адзнак. Затое ёсць усе падставы, паводле тых жа крытэрыяў аднесці большую частку фільмаў да рускага савецкага кіно, нягледзячы на геаграфічнае месцазнаходжанне кінастудыі.

Асіпенка: Дык што вы хочаце? Можа, каб фільмы здымаліся на беларускай мове?

Ліпень: А як жа інакш?

Сакалоў: Дарэчы, на ўсіх студыях саюзных рэспублік фільмы здымаюцца на нацыянальнымі рэжысёрамі з удзелам у галоўных ролях таксама нацыянальных акторскіх кадраў на роднай мове. Вазьміце, да прыкладу, Літву, Латвію, Эстонію, Грузію, Арменію і інш.

Асіпенка: Ды бросьце вы! Усе гэтыя фільмы здымаюцца на рускай мове.

Ліпень, Сакалоў: Прабачце, але мы думаем, што гэта не зусім так, як вы кажаце. У тытрах жа ўказваецца, што яны толькі дубліраваныя на рускую мову.

Асіпенка: На рускую мову дубліруюцца адзінкавыя фільмы. Паверце, я ж ведаю... Астатнія нідзе, апрэча як у той жа Літве, не паказваюцца...

Ліпень: Відаць, мае сэнс дубліраваць найлепшыя дасягненні для паказу за межамі рэспублікі...

Асіпенка: Ды не. Ну, вось нядаўна быў зняты ў Літве фільм... ну, гэтага рэжысёра... ну, таго, што зняў фільм "Красавіца". Цудоўны фільм паводле адной народнай легенды. Дык яго нідзе, як у Літве, не паказвалі.

Сакалоў: Цікава, чаму ж?

Асіпенка: Ну, таму, што на літоўскай мове. Разумееце, там вершы. Немагчыма дубліраваць...

Ліпень: Вашы словы выклікаюць неверагоднае здзіўленне!

Асіпенка: Дык як вы ўяўляеце беларускае кіно? Чаго вам не хапае?

Ліпень: Відаць, з'яўляецца агульнапрызнаным, калі ў мастацтве лічацца нацыянальнымі кадрамі тыя людзі, што належаць, да адной з нацыянальных савецкіх культур. У нашым выпадку гэта павінна азначаць - валодаюць беларускай вуснай і пісьмовай мовай, выхаваны на прыкладах роднай гісторыі, літаратуры і мастацтва. Носьбіты рэальна існуючага беларускага нацыянальнага характару. Бо ад гэтага ў значнай ступені залежыць непаўторная своеасаблівасць мастацкага мыслення. Менавіта такіх людзей няма на студыі "Беларусьфільм". Няма і твораў.

Асіпенка: А дзе ж мы будзем рыхтаваць нацыянальныя кадры?

Сакалоў: Як дзе? Ёсць жа ВГІК.

Асіпенка: Дык яны ж там і вучацца. Пасылаем туды - ведаюць беларускую мову, а як вяртаюцца - ужо забылі.

Ліпень: Мабыць, кіраўнікі беларускага мастацтва павінны пра тое клапаціцца, каб падбіраліся больш сур'ёзныя людзі.

Асіпенка: Што ж вы прапануеце? Лепш здымаць на беларускай мове благія фільмы, чым запрашаць рэжысёраў і актораў з Расіі і рабіць з імі добрыя фільмы на рускай мове?

Ліпень: Па-першае, вы чамусьці адмаўляеце беларусам у мастацкай паўнацэннасці. Кадраў няма? Дык іх не рыхтуюць. Па-другое, чаму вы лічыце, што беларускія фільмы павінны быць абавязкова і толькі блякімі?

У размову ўмешваецца, зайшоўшы ў кабінет, супрацоўнік рэдакцыі Ліма Барыс Бур'ян.

Бур'ян: А наша іскусства інтэрнацыянальнае. Ад вашых жа слоў пачынае ведаеце чым?..

Ліпень: Намёк зразумеў. Не палюхайце, калі ласка. Усе мы тут савецкія людзі. Інтэрнацыянальнае - вытворнае ад нацыянальнага, знаходзіцца ва ўзаемасувязі з ім. Ваша ж трактоўка інтэрнацыянальнага выліваецца ў шкодны нігілізм, або касмапалітызм...

Бур'ян: Нашы адносіны з рускімі - гэта нават асобы інтэрнацыяналізм.

Ліпень: Вы нават для ўзаемаадносін беларусаў з рускімі прапануеце нейкі асобны інтэрнацыяналізм. Ніколі не чуў. Урэшце, вы можаце пра гэта выказацца.

Бур'ян выходзіць за дзверы.

Асіпенка: Эх, хлопцы, не чапайце вы кіно. Са школы трэба пачынаць, са школы! Ды калі б мы сталі паказваць фільмы на беларускай мове - ніхто б не пайшоў іх глядзець.

Ліпень: Як жа тады растлумачыць, што людзі раскупляюць літаратурныя творы Быкава, Караткевіча, Мележа, Шамякіна ды, урэшце, і вашы, напісанія на беларускай мове? Раскупляюць без прымусу!

Сакалоў: Я лічу, што самым моцным крылом нашай культуры з'яўляецца беларуская літаратура, дзе працуюць кадры, пішучыя па-беларуску.

Ліпень: Скажыце, калі ласка, ці ўяўляеце вы сабе беларускую літаратуру русамоўную. Ну, скажам, Быкаў, Мележ, Караткевіч, Алесь Асіпенка - раптам пішучы па-руску?

Асіпенка: Ну і што, іобыў бы я рускім пісьменнікам...

Сакалоў: Цікава праходзіць у нас працэс станаўлення нацыянальнай школы ў выяўленчым мастацтве, напрыклад...

Ліпень: Так, але, на жаль, добрыя намаганні нашых мастакоў не толькі не падтрыманыя творцамі з іншых відаў мастацтва, асабліва ў кінематографіі, але часта заглушаюцца іх дзейнасцю, накіраванай у іншы бок...

Асіпенка: А хто ў вас, мастакоў, нацыянальны? Ну, вазьміце Савіцкага. Што ў яго нацыянальнага?..

Сакалоў, Ліпень: Як так? А... Шчамялёў, Вашчанка, Стальмашонак, Марачкін?..

Асіпенка: А што, вы думаеце, гледачы разумеюць нацыянальнае ў іх творах?

Да размовы далучаецца адказны сакратар Ліма Мікола Гіль, які зайшоў у кабінет.

Гіль: А, ведаеце, сапраўды ў апошні час з'явілася некалькі цікавых мастакоў...

У кабінет раптам уваходзіць Заір Азгур, а з ім Барыс Бур'ян. Дзюмон Ліпень і Генадзь Сакалоў лічаць размову закончанай і ўстаюць з крэслаў.

Асіпенка: Ну, пішыце нам... Пісаць артыкулы - гэта ваша права.